

Historisk mange får førtidspension

ANALYSE

Antallet af nye førtidspensionister slog nye rekorder i 2020. Alene i juli måned fik knap ca. 2.500 personer tildelt en førtidspension

Historisk mange får førtidspension

På trods af en omfattende reform af førtidspensionsordningen i 2012, der skulle nedbringe antallet af nye førtidspensionister, slår tildelingen af førtidspensioner nu rekord. Mens der er god grund til at personer uden arbejdsevne får førtidspension, kan det dog skade både den enkeltes helbred og samfundsøkonomien på sigt, hvis personer, der stadig har arbejdsevne, får tildelt førtidspension.

Analysens hovedpointer:

- Antallet af førtidspensionister er med ca. 216.000 fuldtidspersoner det højeste i 5 år.
- I juli 2020 fik 2.477 danskere tilkendt førtidspension. Det er det højeste antal modtagere i en enkelt måned så langt data går tilbage (2004). På årsbasis er antallet af tilkendelser det højeste siden 2013.
- Rekordmange danskere er på ydelser tiltænkt personer med nedsat arbejdsevne. Det var tilfældet for 340.000 fuldtidspersoner i 2020.
- Særligt er der en stigning i antallet af personer med psykiske lidelser, der får tildelt førtidspension.

Langt flere får førtidspension

Personer, som myndighederne vurderer har varig og væsentlig nedsat arbejdsevne, får tilbudt en førtidspension.

På baggrund af en bekymring for, at der blev tildelt for mange førtidspensioner, indgik et bredt flertal af Folketinget i 2012 en aftale om [en reform af førtidspensionssystemet](#). Reformen havde til formål at hjælpe flere tilbage på arbejdsmarkedet i stedet for at få tilkendt førtidspension, der for langt de fleste betød et varigt farvel til arbejdsmarkedet. En central del af reformen var indførelsen af ressourceforløb, som er forløb fra ét til fem år, der med støtte fra et såkaldt rehabiliteringsteam sammensat af forskellige faggrupper skal forsøge at forbedre personens arbejdsevne f.eks. ved at personen kommer i fleksjob – i nogle tilfælde ned til få timer ugentligt.

Det er fra et økonomisk perspektiv en udfordring for arbejdsudbuddet, hvis der er personer, der kommer på førtidspension, som ellers med den rette hjælp ville kunne være en del af arbejdsmarkedet. [En rapport fra Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, SFI, \(nu VIVE\) fra 2008](#) konkluderer, at 46 pct. af de personer, der i 1995 fik konstateret en funktionsnedsættelse, har bedre funktionsevne i 2008. Der er lignende erfaringer i udlandet. I 2004 indførte Holland strengere kriterier for tildeling af den hollandske version af førtidspension, der bl.a. også medførte en revurdering af personer under 45 år, hvoraf en række personer blev vurderet raske nok til at miste retten til ydelsen, [viser en rapport fra Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering](#).

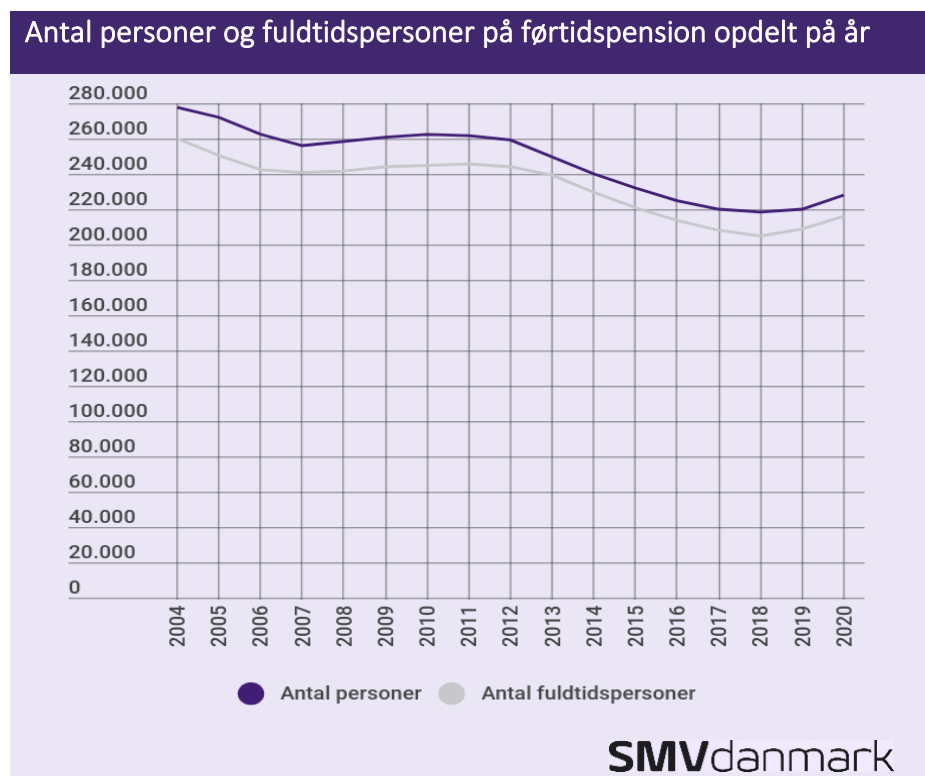
Fra midten af nullerne til starten af 2010'erne steg antallet af førtidspensionister. Dette var på trods af en 2003-reform, [der havde til formål at nedbringe antallet af tilkendelser af førtidspension](#), om end der var et midlertidigt men væsentligt fald umiddelbart efter reformen. I 2010 var 262.000 danskere (245.000 fuldtidspersoner) på førtidspension svarende til 9 pct. af arbejdsstyrken.

Efter 2012-reformen faldt antallet dog markant, men i de senere år er antallet af førtidspensionister igen stigende. I 2020 var der 228.000 danskere (216.000 fuldtidspersoner) på førtidspension, svarende til 7,6 pct. af arbejdsstyrken. Dermed er antallet af førtidspensionister nu det højeste siden 2015.

Tallene skal ses i sammenhæng med to forhold: For det første har folkepensionsalderen været stigende i perioden, hvilket trækker antallet af førtidspensionister op. Det skyldes, at personer der tidligere kunne gå på folkepension, når deres arbejdsevne blev meget svækket, i stedet søger førtidspension. For det andet vil den demografiske udvikling med en aldrende befolkning også medføre, at flere personer vil komme på

Færre førtidspensionister efter 2012-reform

førtidspension. Ifølge en fremskrivning foretaget af Finansministeriet i 2016¹ forventes det dengang, at antallet af førtidspensionister i 2020 ville være på niveau med 2015, hvor den faktiske udvikling er lidt under. Det vurderes, at coronakrisen ikke har haft væsentlig betydning for udviklingen, da tildeling af førtidspensioner som regel er en længerevarende proces.

Kilde: Jobindsats.dk

Figur 1

Figuren viser antal førtidspensioner opdelt på år, den komplette graf med fuldtidsmodtagernes andel af arbejdsstyrken kan findes her: <https://smvdanmark.dk/analyser/temaanalyser/historisk-mange-f%C3%A5r-f%C3%B8rtidspension>

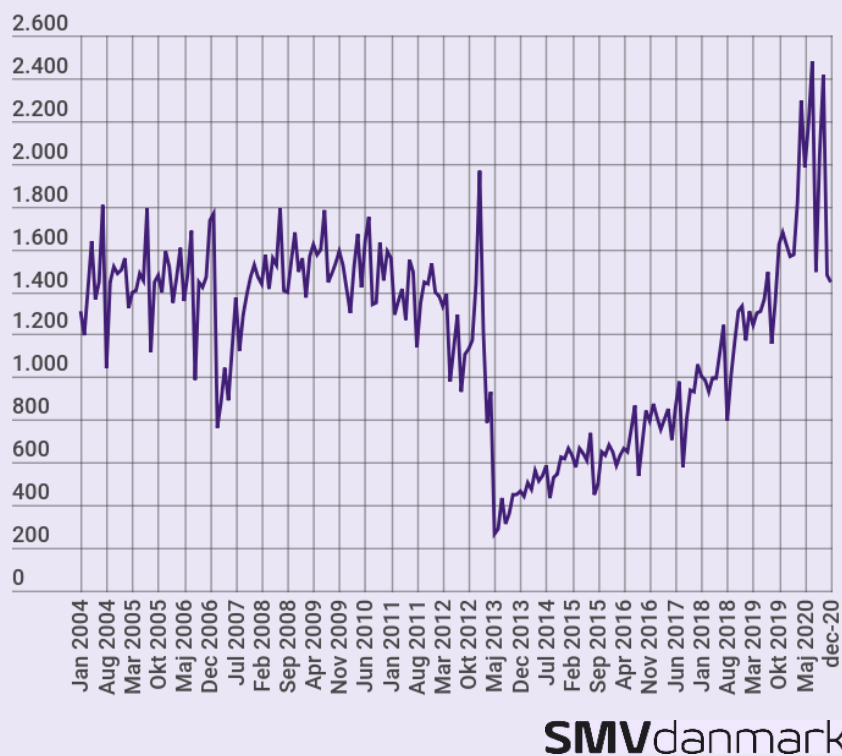
Antallet af tilkendelser af førtidspension faldt brat umiddelbart efter, at førtidspensionsreformen blev implementeret. I maj 2013 nåede tilkendelserne et historisk lavpunkt, hvor kun 263 personer fik en førtidspension. Efterfølgende er tilkendelserne steget stødt, og i juli 2020 slog tilkendelserne rekord. I denne måned fik hele 2.477 personer tilkendt en førtidspension. Der er ikke registreret så mange tilkendelser af førtidspension på én måned så langt data går tilbage (2004).

I hele 2020 blev der tildelt 17.249 førtidspensioner, hvilket er det højeste antal siden 2010, hvor 18.067 fik tilkendt førtidspension.

¹ [Finansministeriet, Helhedsplan – for et stærkere Danmark, 2016 s. 233.](#)

Historisk mange til- kendelser af førtidspen- sion

Antal nytilkendelser af førtidspension opdelt på måneder og år

Kilde: Jobindsats.dk

Figur 2

Grafen kan også ses med årlige intervaller og findes her:

<https://smvdanmark.dk/analyser/temaanalyser/historisk-mange-f%C3%A5r-f%C3%B8rtidspension>

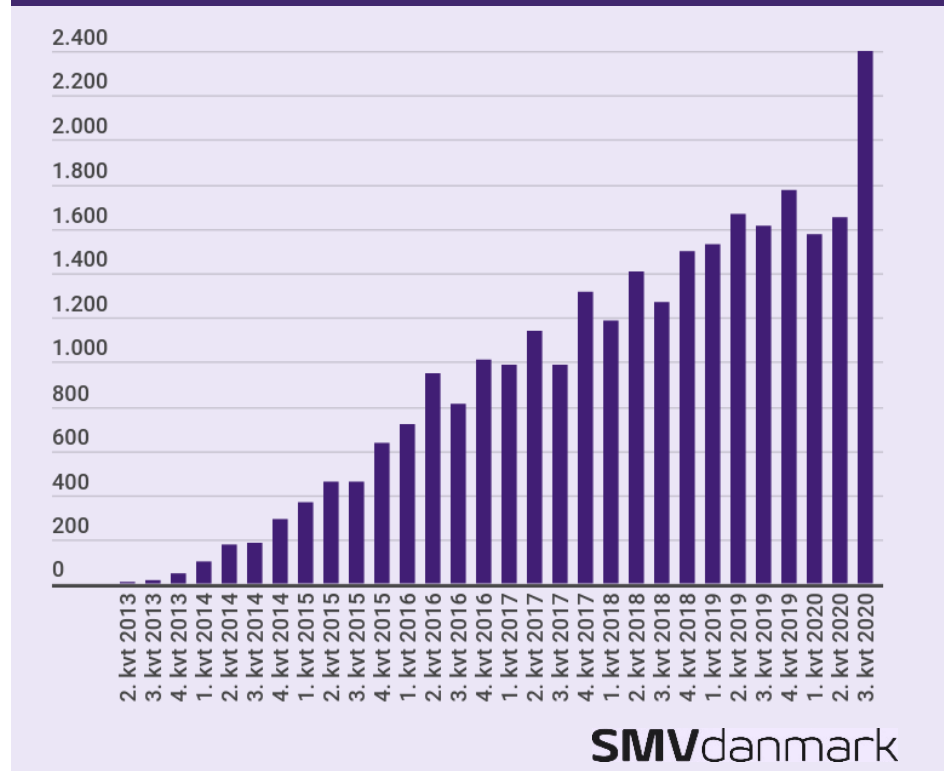
Tallene skal ses i sammenhæng med en markant stigning i antallet af afsluttede ressourceforløb. I 3. kvartal 2020 blev der afsluttet 2.399 ressourceforløb, hvilket er markant højere end nogensinde før. Til sammenligning blev der i 3. kvartal 2015 – efter 3 år med de nye regler fra 2012– afsluttet 815 forløb.

Samtidig ender en stadig større andel af ressourceforløbene med en tilkendelse af førtidspension. Af de personer, der afsluttede et ressourceforløb i 2. kvartal 2020, var 58 pct. tre måneder efter på førtidspension.

Stigningen i tilkendelser af førtidspension skyldes derfor bl.a. en "pukkel" af sager, der før 2013 formentlig havde udløst en førtidspension direkte.

Flere ressourceforløb afsluttes til førtidspension

Antal afsluttede ressourceforløb og andel personer, der 3 måneder efter afsluttet ressourceforløb er på førtidspension.

Kilde: Jobindsats.dk

Figur 3

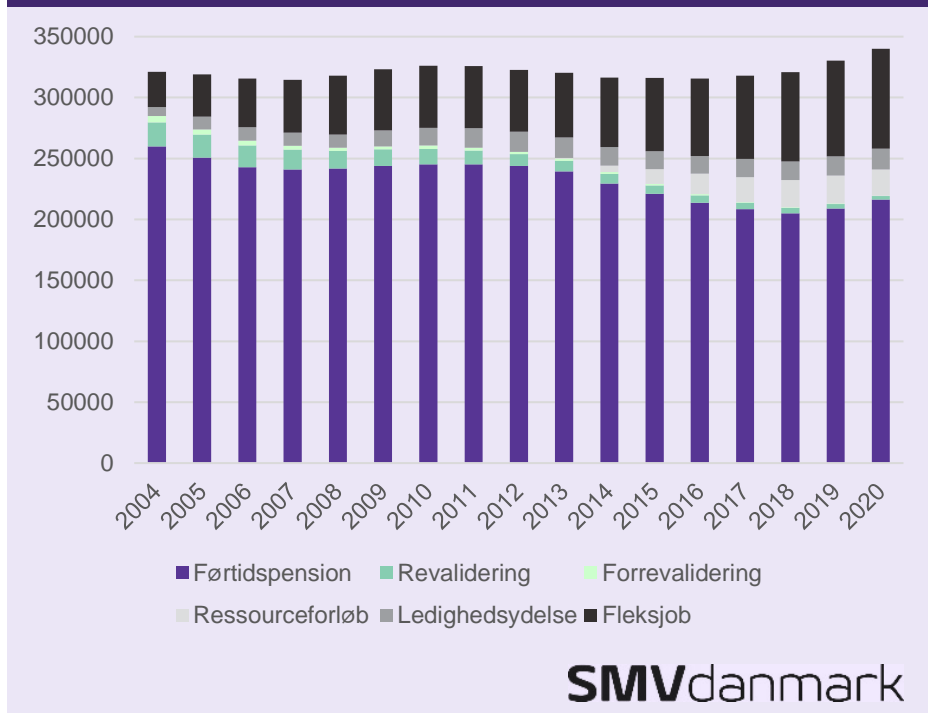
En komplet figur som også viser en graf over andel personer, der 3 måneder efter afsluttet ressourceforløb er på førtidspension kan findes her: <https://smvdanmark.dk/analyser/temaanalyser/historisk-mange-f%C3%A5r-f%C3%B8rtidspension>

Antallet af danskere på ydelser tiltænkt personer med nedsat arbejdsevne (ekskl. sygedagpenge og jobafklaringsforløb) er i samme periode steget. I 2020 er antallet af fuldtidspersoner på 340.059 mod 326.211 i 2010 og 320.996 i 2004.

Mens antallet af førtidspensionister faldt umiddelbart efter førtidspensionsreformen i 2012, steg antallet af fleksjobbere og personer på ressourceforløb, så det samlede antal på disse ydelser var stort set uændret og har nu i senere år ført til en samlet stigning.

Rekord- mange dan- skere på ydelse for personer med nedsat arbejdsevne

Antal fuldtidspersoner på hhv. førtidspension, revalidering, forrevalidering, ressourceforløb, ledighedsydelse og fleksjob opdelt på år.

Kilde: Jobindsats.dk

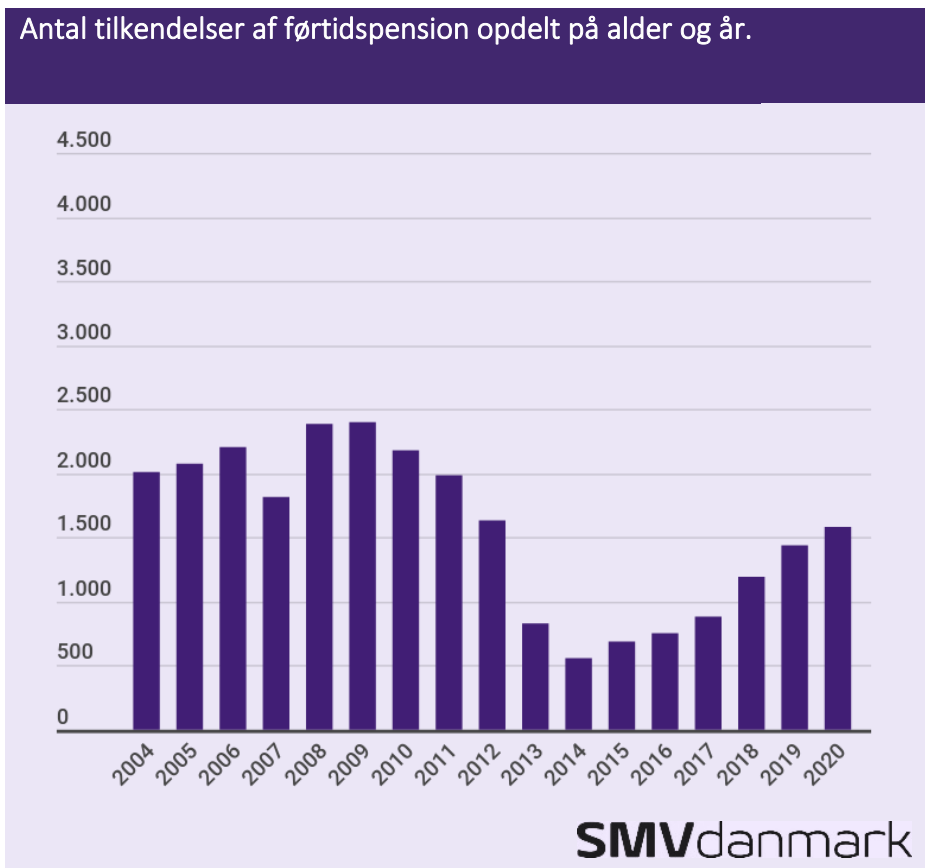
Figur 4

Anm.: Der kan være usikkerhed pga. efterregistrering for særligt den seneste måned.

Mens alderssammensætningen har ændret sig i befolkningen, så går de stigende tilkendelser af førtidspension igen på tværs af aldersgrupper. Eksempelvis fik 1.583 40-44-årige tilkendt en førtidspension i 2020, hvilket er det højeste niveau siden 2012, hvor 1.635 personer i denne aldersgruppe fik tilkendt en førtidspension.

Bemærk dog, at udviklingen i 60-64-åriges tilkendelser af førtidspension i overvejende grad må skyldes den højere efterløns- og folkepensionsalder, hvorved at nedslidte mv., formentlig i højere grad tilgår førtidspension.

Stigende tilgang på tværs af alder

Kilde: Jobindsats.dk

Figur 5

Anm.: Der kan være usikkerhed pga. efterregistrering for særligt den seneste måned.

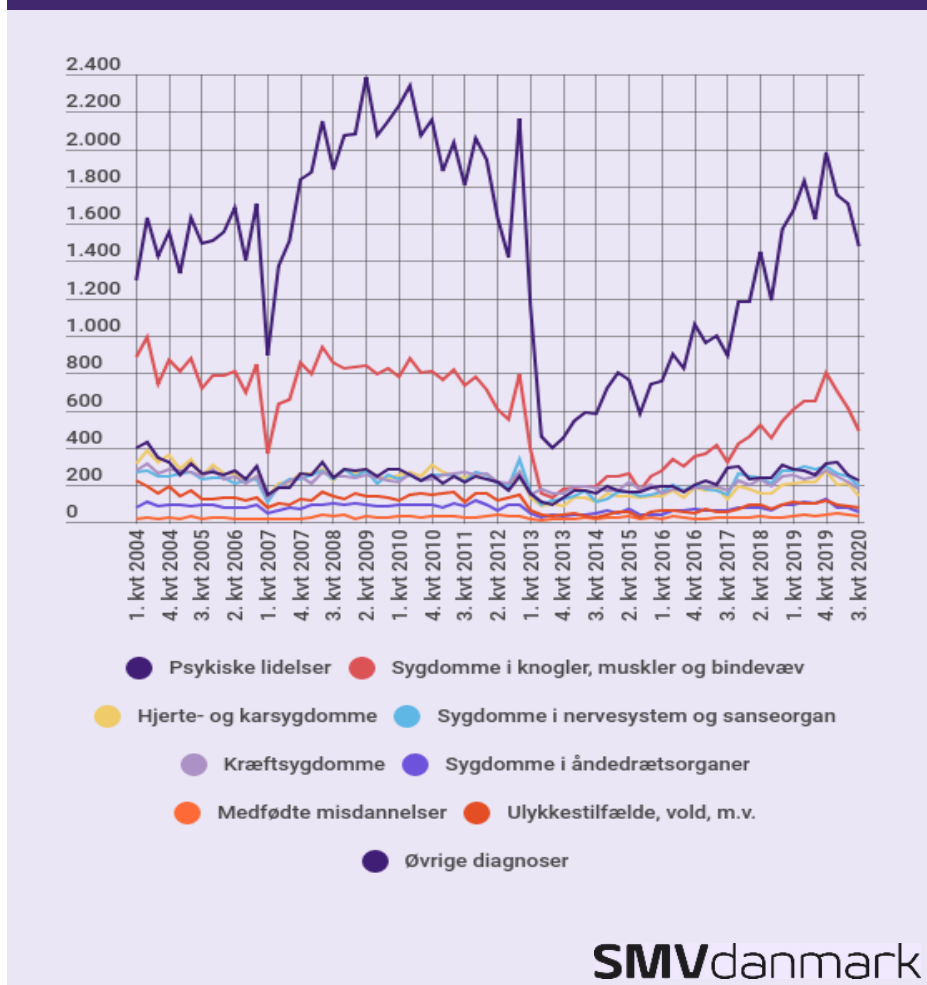
Figuren viser antal tilkendelser af førtidspensioner for 40 til 44-årige. Den komplette graf som rårer over aldrene fra 16 til 64 år kan findes her: <https://smvdanmark.dk/analyser/temaanalyser/historisk-mange-f%C3%A5r-f%C3%B8rtidspension>

Der kan også være negative sundhedsmæssige følger ved at komme på førtidspension. Til en [analyse fra DA's nyhedsbrev Agenda](#) vurderer flere eksperter i arbejdsmedicin, at det kan have negative effekter for bl.a. kronisk depressive at være på førtidspension frem for arbejde, da det kan isolere dem og forværre deres situation.

Særligt personer med psykiske diagnoser har drevet stigningen i tilkendelser af førtidspension de seneste år. I 2. kvartal 2013 umiddelbart efter implementeringen af førtidspensionsreformen fra 2012 fik 461 personer med psykisk lidelse som hoveddiagnose en førtidspension. I 2. kvartal 2020 steg tilkendelser til 1.707.

Stor stigning i førtidspension til personer med psykiske lidelser

Antal nytilkendelser af førtidspension opdelt på hoveddiagnose og kvartal.

Kilde: Jobindsats.dk

Figur 6

Anm.: Der kan være usikkerhed pga. efterregistrering for særligt den seneste måned.

Konklusion og politikforslag

På trods af gentagne reformer af førtidspensionen, så stiger tilkendelserne stødt, og vi risikerer derfor inden for få år at nå tilbage på niveauet af førtidspensioner inden reformen i 2012. Set i det lys har resourceforløbene sandsynligvis reelt blot fungeret som en dyr parkeringsplads indtil systemet har givet op og tilkendt pensionen.

Mens folk uden arbejdsevne naturligvis fortsat skal have førtidspension, så kan undersøgelser samt den omfattende tildeling af personer med psykiske lidelser godt indikere, at der kan være personer blandt førtidspensionisterne, som på sigt har mulighed for at vende helt eller delvist tilbage til arbejdsmarkedet. Både til deres eget og samfundets bedste.

SMVdanmark foreslår derfor, at forligspartierne bag førtidspensionsreformen fra 2012 går tilbage til forhandlingsbordet. Helt konkret vil SMVdanmark foreslå en model, hvor førtidspension tildeles som støtte svarende til det vurderede tab af erhvervsevne. Har en person en nedsat erhvervsevne på f.eks. 50 pct., så skal de tildeles en sats svarende til 50 pct. af den eksisterende førtidspension. Derved vil det dels blive lettere for folk med mindre skader at få en varig støtte, og samtidig også give støtte til delvist arbejde svarende til, hvad folk har mulighed for. Det skal i den forbindelse være muligt at supplere førtidspension med anden offentlig forsørgelse, f.eks. kontanthjælp ved ledighed.

Kontakt

Cheføkonom & politisk chef, Mia Amalie Holstein, tlf. 53 55 71 77 holstein@SMVdanmark.dk. SMVdanmark, marts 2021.